

Zostúpenie do pekiel/Zostup Krista do podsvetia/Kristus v predpeklí - kresťanská *dogma*, že po svojej smrti Kristus zostúpil do *pekiel*, nemá žiadny príliš jasný biblický podklad; táto predstava však silno pôsobila v prvotnej cirkvi a v 4.st. sa stala článkom viery; Boh alebo *héros*, ktorí zostupujú do *podsvetia*, aby priviedli mŕtvych späť na zem, sú dobre známi v *antickej mytológii* (pozri napr. *Orfeus*, *Hérakles*) a boli pravdepodobne zárodkom, z ktorého kresťanská predstava vyrástla; už v 2.st. bolo jadro príbehu písomne zachytené: opisovalo Kristove zostúpenie aj to, ako premohol *Satana* a oslobodil duše spravodlivých *Starého zákona* (spravodlivý = dodržiavajúci príkazy Zákona); pretože podľa cirkevnej náuky sa im nedostalo blaho *kresťanských sviatostí*, bolo by im vykázané podsvetné miesto do doby, kým by ich Kristus prišiel *vykúpiť*; tento príbeh je možné prvý raz čítať ako súvislé vyprávanie v *apokryfnom Nikodémovom evanjeliu* (asi 5.st.); v ňom sa píše o tom, že „bronzové brány sa rozbili na kúsky...a všetci mŕtvi, ktorí boli spútaní, boli uvoľnení zo svojich reťazí ...a vstúpil Kráľ slávy“; potom, čo bol *Satan* spútaný reťazami, Spasiteľ požehnal *Adama* na čele znamením kríža, to isté urobil *patriarchom*, *mučeníkom* a *praotcom*; potom ich vzal a vystúpil s nimi z pekiel; prví *cirkevní otcovia*, ktorí o tom uvažovali, súdili, že miesto, o ktoré tu ide, nebolo v pekle samotnom, ale na jeho okraji, čiže v *predpeklí* (lat. *limbo/limbum* odvodené od *limbus* – „okraj“); námet Zostúpenie do pekiel sa tešil veľkej obľube v stredovekej dráme aj literatúre (pozri *divadlo*); je prerozprávávaný v *Zlatej legende* podľa Nikodémovho evanjelia; v *Dantovom Pekle* tvorí predpeklie prvý kruh pekla a jeho obyvateľmi sú cnostní *pohania*, básnici, filozofi a hrdinovia antického staroveku; v stredovekom umení tvorí tento námet jednu zo scén v cykle Kristovho umučenia; jeho zobrazovanie pokračuje v renesancii, ale zriedkavo sa vyskytuje po 16.st.; Kristus drží *krížovú zástavu* (červený kríž na bielom podklade, občas aj obrátene), vstupuje branou, ktorej dvere vylomené z pántov a spadnuté na zem pritlačili pod seba *Satana*; *diabli* prchajú do temnôt; zástup postáv sa ku Kristovi približuje z hĺbky, prvý z nich sa naťahuje, aby uchopil Kristovu ruku; je to Adam a je starý a má šedivé fúzy; za ním je zvyčajne *Eva* a *Ábel* s pastierskou palicou a väčšinou oblečený do kože; medzi ostatnými sú *Mojžiš*, ktorému z hlavy vyraňajú lúče svetla; kráľ *Dávid* s korunou na hlave; kajajúci sa zločinec, ktorému Kristus prisľúbil, že s ním bude v nebi, držiaci kríž; ďalšie menej významné korunované hlavy a fúzati *patriarchovia* nasledujú vzadu; v neskorších verziách výjavu sa niekedy objavujú *antické* prvky s *Kerberom*, trojhlavým psom strážiacim vchod, a *Plutónom* a *Proserpinou*, tróniacimi nad celým výjavom; pozri *Zjavenie sa Krista svojej matke Márii*; *anastasis*; *Biela sobota*

-v kontexte kresťanskej teológie je Zostup do pekiel (lat. *Christi ad inferos*) termín pre víťazný zostup Krista do pekla (alebo *Hádu*) v čase medzi jeho ukrižovaním a jeho zmŕtvychvstaním, keď priniesol spásu všetkým spravodlivým (t.j. žijúcim cnostne podľa Božích nariadení), ktorí zomreli od počiatku sveta (okrem Bohom zatratených); po jeho smrti, duša Ježiša mala zostúpiť do ríše mŕtvych, ktorá sa podľa *Apoštolského vyznania viery* nazýva „peklo“ alebo podsvetie alebo limbo, čo niektorí kresťanskí seminaristi rozlišujú od pekla zatratencov; o zostupe Krista do podsvetia sa zmieňuje v *Novom zákone* iba *1List Petra (3,19-20)*: Kristus po svojej „telesnej“ smrti kázal uväzneným duchom; absencia zostupu Krista do podsvetia v Písme vyvolala diskusiu a rozdielne výklady; podľa katolíckej encyklopédie sa príbeh najprv jasne objavuje v apokryfnom *Nikodémovom evanjeliu* (5.st.), v kapitole *Skutky Pilátove* a neskoršie samostatne v rámci *Skutkov Petra* a Pavla; v starej angličtine sa objavuje básňach a je spojené s menami Caedmon a Cynewulf

-obraz Kristovho zmŕtvychvstania v *byzantskom umení*, najmä od 11.st.; znázorňuje predovšetkým *Zostup do pekiel*; Kristus je zobrazovaný v predpeklí a nad spútaným *Satanom* k sebe priťahuje *Adama* a *Evu* a ďalšie starozákonné postavy; v *sarkofágovom* umení *anastasis* symbolicky znázorňoval víťazný kríž bez tela s *Kristovým monogramom*

-Zostúpenie Krista do hrobu v básni *The Grave* (Hrob) od W. Blake: v roku 1805 rytec, ktorý sa stal vydavateľ Robert Cromek venoval Blakeovi jednu guinea za každý z dvadsať akvarelových návrhov pre jeho navrhované vydanie *The Grave*

-v súvislosti s heslom *Carinus a Leucinus* (*Legnd aurea*): A svätý Augustín povedal: Skoro, keď Ježiš Kristus zomrel, duša ktorá bola jednotná v božskosti, rýchla a žijúca, zostúpil do hĺbín pekla. A keď bol v najhlbšej temnoty, podobne ako zlodej žiariaci a hrozný k tyranom pekla, ho zbadali a začali požadovať a pýtať sa: „Kto je ten, ktorý je tak silný, tak strašný, tak jasný a tak žiariaci? Svet, ktorý sa vzťahuje na nás, nikdy poslal k nám takého mŕtveho ako tohto, a nikdy poslal takéto dary do pekla. Kto je potom, že je tak trvalý, ktorý vstúpil do najkrajnejších koncov našich častí našich miest a nebojí sa našich múk a vracia dlhy, ktoré sme uskutočnili a uchovávali?

Tých, ktorí kvílila a plačú v mukách, ktorých sa bojíme a ohrozujú nás, sa nebojí sa“. A oni povedali svojmu princovi: „Kto si princ? Akákoľvek radosť zahynula a všetky radosti sa premenili na plač. Keď si visel na kríži, si nevedel, akú škodu by si trpel v pekle“. Po týchto krutých slovách v pekle z príkazu Pána boli všetky putá a zátarasý rozbité. Potom prišli všetci svätí, kľáčiac pred ním, plačúc a hovorili žalostnými hlasmi: „Náš Vykupiteľ!“ Prišiel si vykúpiť svet, v ktorom sme na teba čakali každý deň. Zostúpil si do pekla kvôli nám do pekla. Nikdy ťa neopustíme, budeme s tebou, keď sa vrátiš do svojho sveta! Pane Bože, ukáž, že si zničil pekle, záväzky pôvodcu smrti, jeho úpisy sa zmenia na radosť na celom svete, ktorá uhasí jeho bolesti. Zľutuj sa a oslobod' zajatcov, ktorí tu sú, a odpusť hriešnikom!“ Takto hovorí sv. Augustín, to sa číta v evanjeliu Nikodéma, v ktorom Carinus a Leucius, synovia starého Simeona, vznikli (stretli sa) s Ježišom Kristom. A oni naliehavo prosili a zaprisahali Ananiáša (*Annáša*), *Kaifáša*, *Nikodéma*, *Jozefa (z Arimatie)* a *Gamaliela*, že povedia, čo im povedal Ježiš v pekle. A oni to opakovali a povedali: „Keď sme boli s našimi otcami na mieste neznáma a tmy, zrazu sa všetko rozžiarilo a vyjasnilo ako slnko, nach a zlato; bolo všetko tak rozžiarené a jasné ako slnko, purpur a zlato, a svetlo veľkolepo osvietilo celé miesto, kde sme boli. A Adam, otec ľudského rodu, radoval sa slovami: Toto svetlo je svetlo tvorcu večného svetla, ktorý sľúbil, že ho pošle k nám.“ A Izaiáš zvolal: „To je svetlo od Boha Otca, tomu, ktorý býval na zemi, ako som predpovedal.“ Ľudia, ktorí boli v tme videli veľké svetlo.“ Potom prišiel náš otec *Simeón* a plesajúc povedal: „Sláva nášmu Pánovi, lebo som prijal Krista, dieťa narodené vo svete, do mojich rúk v chráme (pozri *Predstavenie Ježiša v chráme*) a bol som nútený Duchom Svätým povedať: Teraz moje oči videli Spasiteľa, prineseného a stvoreného pre všetkých ľudí.“ Potom tam prišiel ten, ktorý sa zdal byť pustovníkom a keď sme sa ho spýtali, kto je, povedal nám, že je Ján, ktorý krstil Krista, a ten, ktorý prišiel pripraviť mu cestu a ukázal na neho prstom, keď povedal: „Hľa Baránok Boží“, a prišiel som, aby som oznámil, že čoskoro príde k vám.“ Potom povedal *Sét*: „Keď som prišiel k bráne raja, modlil som sa k nášmu Pánovi, aby mi zoslal svojho anjela, a povedal som, aby mi dal olej milosrdenstva pre namazanie tela Adama, môjho otca, ktorý bol chorý. Keď anjel Michael zdalo sa mi povedal: Práca nie je modliť sa a oplakávať, ale zmeniť podmienky, aby bolo viac vidieť

https://en.wikipedia.org/wiki/Harrowing_of_Hell

<http://twoway.st/facets/subject/christ%20in%20hell>

<http://ebooks.adelaide.edu.au/b/blake/william/grave/>

<http://www.unicorngarden.com/gallery/gall06.htm>

<http://www.masseiana.org/grave.htm>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Icon>

<http://chetvergvecher.dreamwidth.org/319552.html>

Zostúpenie do podsvetia (freska kostola S. Angelo in Formis, 11.st.)

Kristus zostupuje do podsvetia (Žaltár zo St. Albans, 1125-1145)

Matthew Paris: Kristov zostup do pekiel (1240)

Kristov zostup do pekiel (Winchesterský žaltár, 1150)

Anastasis (freska z kostola Chora v Istanbule, Turecko, 1315-1320)

A. Bonaiuto: Zostup Krista do podsvetia (freska, 1365)

Duccio: Zostup do pekiel (1308-1311)

J. Colombe: Trýznivé peklo (Prebohaté hodinky vojvodu z Berry, 14.st.)

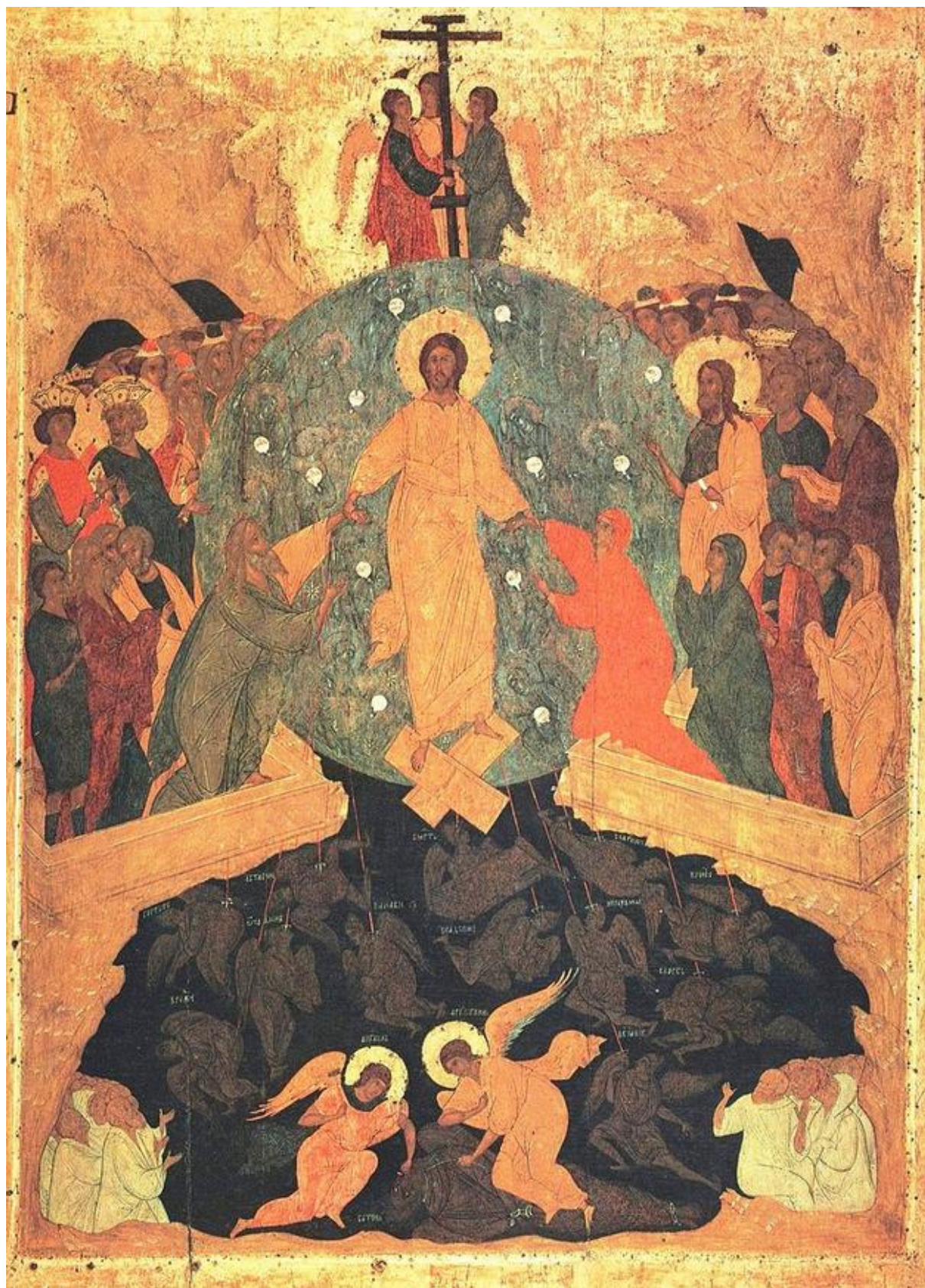
Anonym: Zostup Krista do podsvetia (Holkham biblie, 1320-1330)

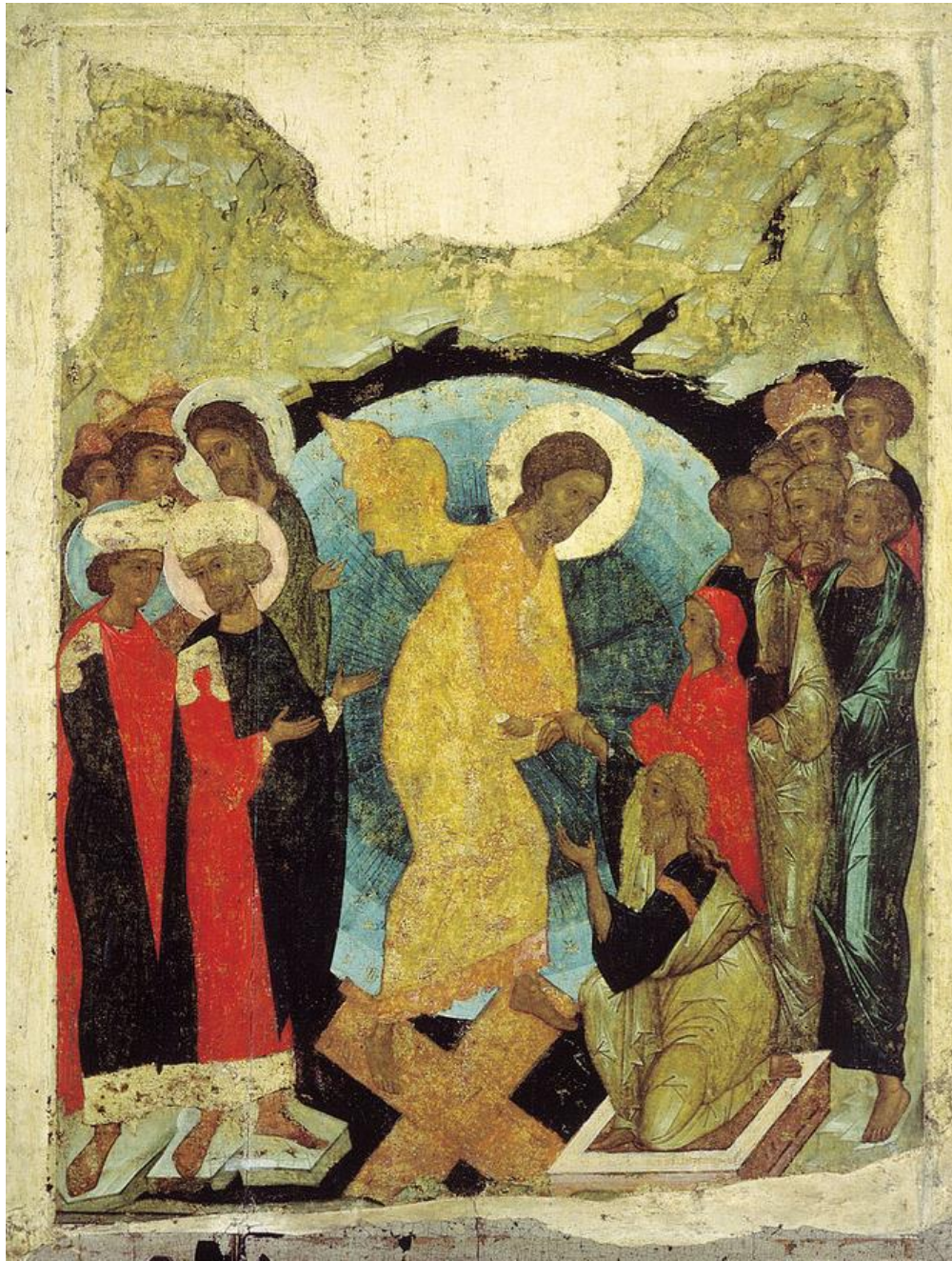
Benvenuto di Giovanni: Zostúpenie do pekiel (1491)

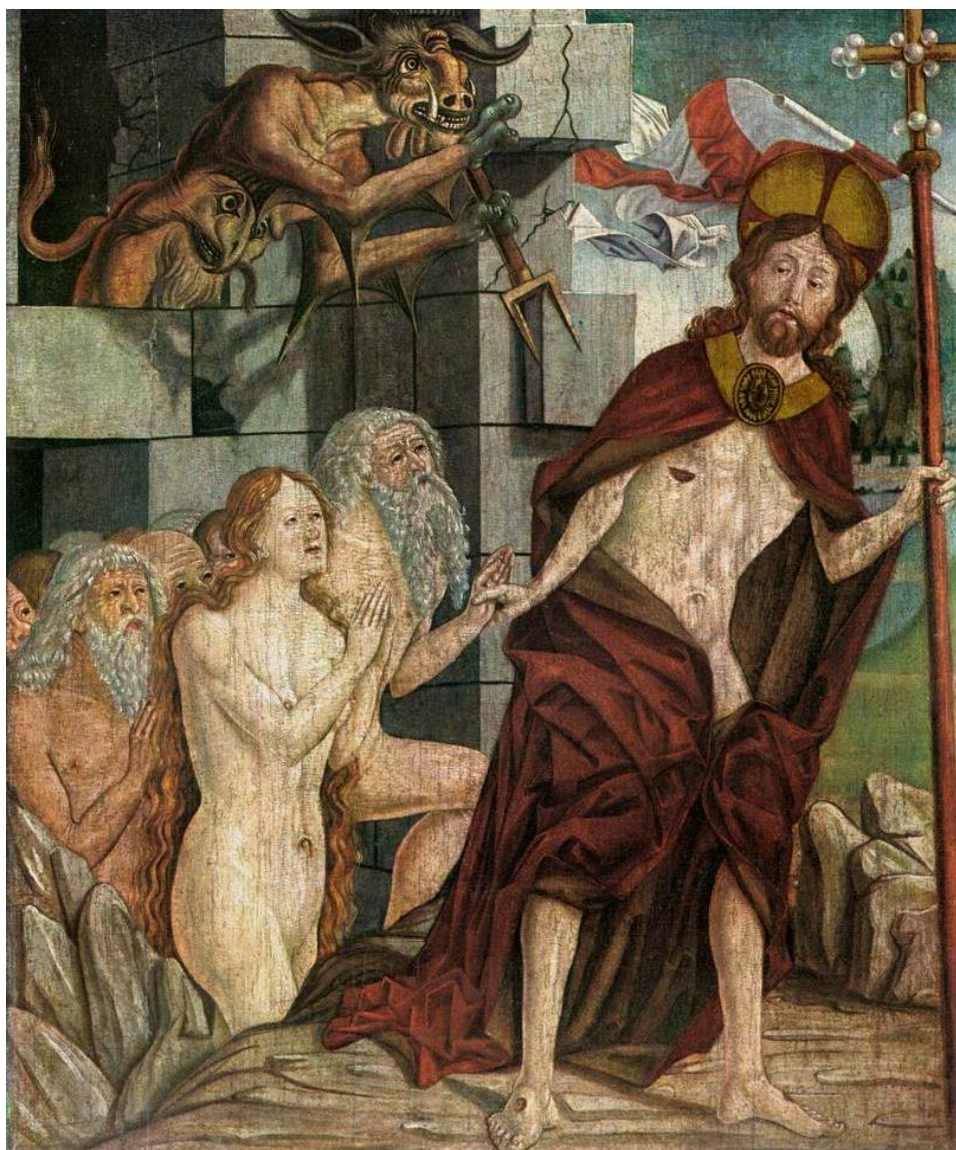
Fra Angelico: Zostup do pekiel (15.st.)

Dionysius: Zostup Krista do pekiel (ikona kláštora Ferapontovského, 15.st.)

A. Rublev: Kristovo zostúpenie do pekiel (1408-1410)

M. Pacher: Zostup do pekiel (15.st.)

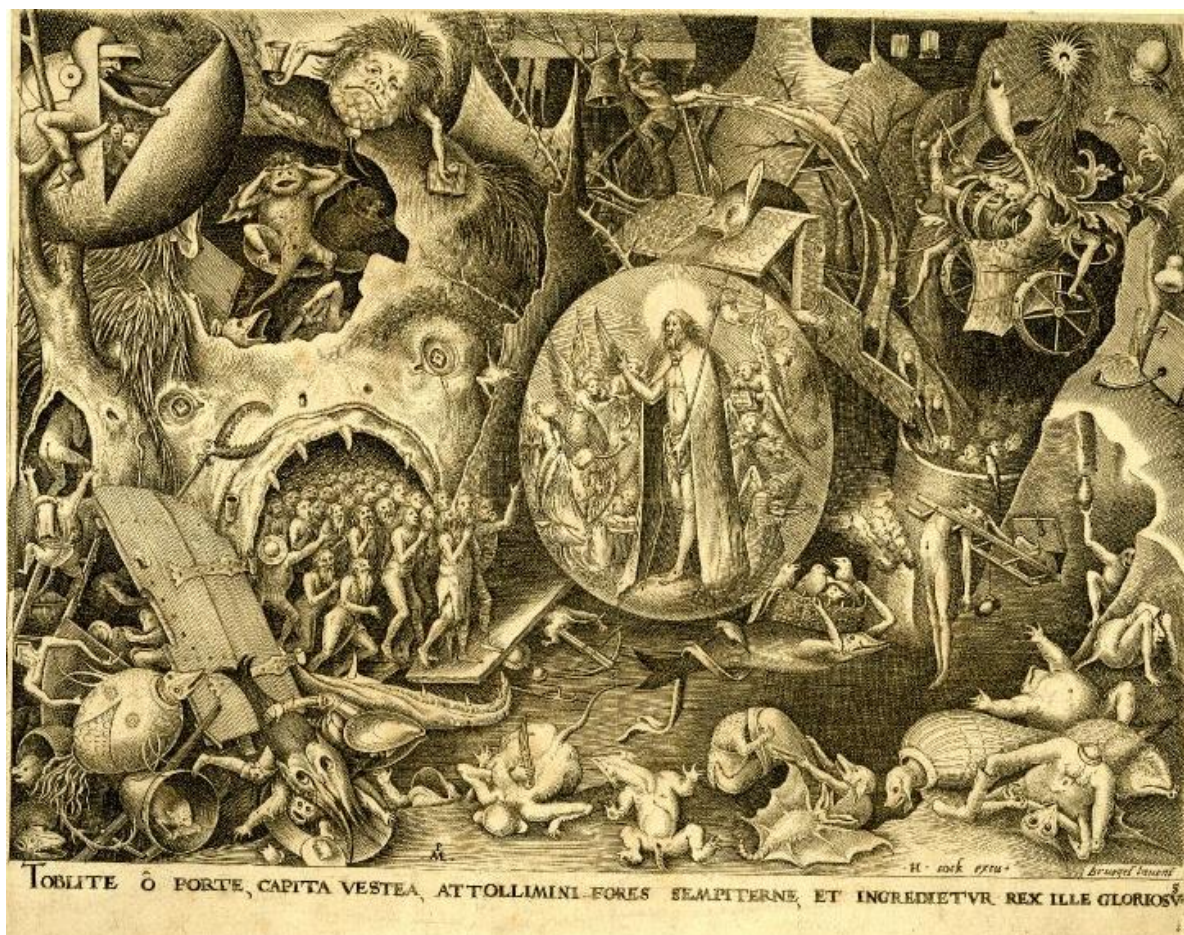
Giotto: Zostup do pekiel (15.st.)

A. Mantegna: Zostup do pekiel (15.-16.st.)

L. Orsi: Kristus zostupuje do pekiel (16.st.)

P. Brueghel st.: Zostup Krista do podsvetia (16.st.)

A. Dürer: Kristus v predpeklí (10.doska z cyklu Veľké pašie, 1510)

A. Dürer: Kristus v predpeklí (24.grafický list Malých pašii, 1509)

A. Dürer: Ohavnosti pekla. Kristus v predpeklí (Medirytinové pašie, č.14, 1512)

J. Sadeler I.: Zostup Krista do pekiel (16.st.)

A. Wierix: Kristus v pekle (rytina, 16.-17.st.)

P. Huys: Zostup Krista do podsvetia (1545-1577)

Autor neuvodený: Zostup Krista do podsvetia (16.st.)

J. Tintoreto: Zostúpenie do pekiel (16.st.)

P. Galle podľa J. van der Straeta: Zostup Krista do podsvetia (16.-17.st.)

L. van Leyden: Zostup do podsvetia (rytina, 1521)

H. Rottenhammer a J. Brueghel st.: Zostup Krista do podsvetia (17.st.)

A. Cano: Zostup do podsvetia (1640)

Stredoeurópsky maliar zo začiatku 18.storočia: Kristus v predpeklí (1700-1720)

Zostúpenie Ducha svätého (na apoštolov) - Turíce

Zostúpenie nepoškvrnenej Panny na zem - neskorostredoveký typ zobrazenia *Márie*; *Mária* stojí na kosáčiku mesiaca, je korunovaná *hviezdami* a má paže prekrížené na prsiach alebo ich dvíha v polohe *oranta*; od *Assumpty* (pozri *nanebovstúpenie*) sa líši tým, že má zrak upretý k zemi; väčšinou je obklopená symbolickými obrazmi lauretánskej litánie (v dnešnej podobe z 1576), ktoré sa opierajú o text Piesne piesní: *slnko, mesiac, studňa* so živou vodou, *morská hviezdica, hortus conclusum*, prameň záhrad, *céder*, olejovník, *l'alia* medzi tŕňmi, ružový ker, zrkadlo bez škvŕn, *veža Dávidova*, brána do nebies; ďalšie *atribúty* tohto vyobrazenia preberané zo *Zjavenia Jána*; prvé obrazy tohto typu sa objavujú 1484 v Mariánskej kaplnke kat. Cahors; porovnaj *apokalyptická Madona*; pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

Zostúpenie z kríža - Snímanie z kríža

Zosyma/Zosym - Zosimas

zovreté kríženie - kríženie chrámových *lodí* a *klenieb*, pri ktorom oblúky kríženia nemajú rovnakú výšku vrcholu alebo stoja na výbežkoch muriva vychádzajúcich z pilierov kríženia a zužujúcich podstatne priechody

zoznam encyklopédií -

http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_encyclopedias

zoznamy maďarské - maďarské zoznamy

zoznamy umeleckých diel -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Lists_of_works_of_art

zrada - pozri *Dalila, Iason, Judáš*

Zrada (Krista) - Zajatie Krista, Judášov bozk

zrak - pozri *päť zmyslov, pochodeň (Hall)*; oko; *cyprus (Becker)*; *Lucia*; *chróma, kontrast následných predstáv; pohľad, rys (Biedermann)*

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=18

J. Both, A. Both: Zrak (z cyklu Päť zmyslov, 17.st.)

P. de Jode II podľa P. van Mola: Zrak (z cyklu Päť zmyslov, 1630-1650)

J. J. van Viet: Zrak. Čítajúci starý učenec (lept zo série Päť zmyslov, 1634)

J. M. Molenaer: Pohľad (z cyklu Päť zmyslov: Zrak, 1637)

J. Cossiers: Alegória Zraku (17.st.)

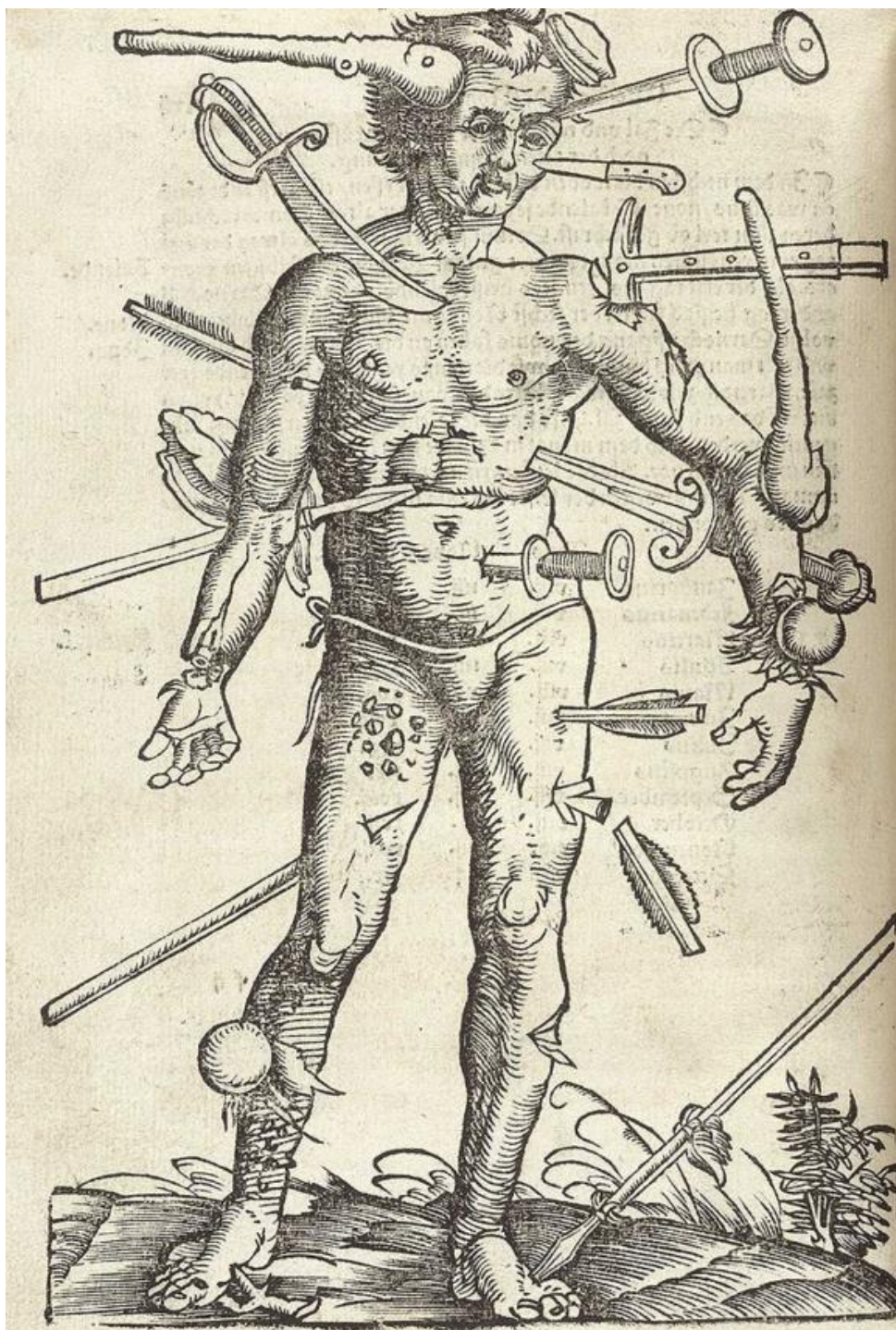
P. Della Vecchia: Alegória zraku (17.st.)

tzv. **zrak vnútorný** - tzv. **vnútorný zrak**

Zranený človek - angl. wound man; nem. Mann verwundete; pozri *operácia, lekárstvo*

https://en.wikipedia.org/wiki/Wound_Man

https://en.wikipedia.org/wiki/Hans_von_Gersdorff

H. Wechtling: Zranený človek (ilustrácia z príručky pre chirurgov Feldtbuch der Wundartzney od Hansa von Gersdorff, 1517)